

Føroyar skulu vera eitt sjálvstøðugt land

– men tó framvegis vera í ríkisfelagsskapi við Danmark. Formaður Javnaðarflokksins, Jóannes Eidesgaard, setti í setanarrøðu síni á landsstevnunni hjá Javnaðarflokkinum í Trongisvági orð á ta skipan, flokkurin hugsar sær skal loysa av heimastýrslógina. Talan verður um eina skipan, ið m. a. definerar Føroyar sum eitt sjálvstøðugt land, sum - so leingi føroyingar ynskja tað - er í ríkisfelagsskapinum, at reglur verða gjørdar um føroyskan heimarætt, at orðið »heimastýri« dattur burtur og at skipanin við fólkatingsumboð verður umhugsað

EIRIKUR LINDENSKOV

Sosialurin, Trongisvágur:

– Tað er líkt til, at bæði fjølmiðlarnir og onkrir politiskir flokkar vilja hava ríkisfelagsskapin og heimastýrisskipanina til at standa ovast á dagsskránni til eitt komandi valstríð, segði Jóannes Eidesgaard m. a. tá hann setti eyklandsstevnu hjá Javnaðarflokkinum á Tvøroyri friggjakvöldið.

Tað var á landsstevnu á Tvøroyri í 1981, at málið um at gera eina sjálvstýrslóg fyrstu ferð varð viðgjørt í Javnaðarflokkinum. Á landsstevnunni í Klaksvík í 1989 varð málið eisini viðgjørt, og segði flokkurin tá, at Javnaðarflokkurin fór at virka fyri eina sjálvstýrslóg, sum skuldi avloysa heimastýrslógina. Tá flokkurin fór í samgongu við Fólka flokkinum í 1991 varð henda lóg eisini nevnd í samgonguskjalinum, men hesi samgongu varð ikki liv lagað, og nógv hefur síðani ikki verið gjørt við uppskotið um sjálvstýrslóg.

Búskaparligt frælsi ein fyrirtreyt

– Tað hevur verið kastað okkum fyri, at vit einki í-

tøkjuligt hava gjørt við hetta máli, og tað hevur kanska verið av røttum, segði Jóannes Eidesgaard.

– Flokkurin hevur nú gjørt eina roynd at fáa meira kjøt sett á hesa ættlan, segði Jóannes Eidesgaard, sum legði afturat, at flokkurin tók okkurt hevur gjørt við hetta máli, m. a. við uppskotinum um setan av stjórnmalanevnd, sum hann helt vera við til at seta hol á málið.

– Lat meg heinanvegin siga, at okkara sjónarmið skal vera, at politiska frælsid er treytað av búskaparligum frælsi.

– Harnæst er tað okkara málsetningur, at tey stig, sum vit taka á sjálvstýrsléið, ikki skulu ganga út yvir vanligu vælferðina hjá vanligu føroyinginum. »Vælferðin hjá føroyingum skal ikki offrast á sjálvstýrsléið, segði formaður Javnaðarflokksins.

Loysingin er ikki loysin

Hann legði eisini dent á, at støðan hjá Javnaðarflokkinum enn er tann sama, sum hon altíð hevur verið.

– Vit hava rætt til alt tað sjálvstýri, sum Føroya fólk krevur, segði hann.

– Heimastýrslógin hevur skapt møguleikar fyri at menna føroyska samfelagið soleiðis, at vit í størri og størri mun tóku ábyrgd av og full ræði á øllum samfelagsviðurskiptum okkara.

Vit hava í spurninginum um statsrættarstöðu okkara tveir høvuðspólur. Ein, sum sigur seg vilja hava loysing, og ein, sum ikki vil hava nakra broyting í hesum viðurskiptum.

Javnaðarflokkurin vil halda fram á sjálvstýrsléiðini, sum vit hava gingið undir heimastýrskipanini, men flokkurin heldur ikki, at tað er rætt at siggja eina loysing sum einastu loysin, men at miðast skal imóti einum størri sjálvstýri, har vit framvegis eru í ávisum ríkisfelagsskapi við Danmark.

Av tí, at verandi heimastýrskarmar eru útfylltir og við hvørt er farið út um hesar karmar, heldur flokkurin, at vit eiga at gera eina nýggja skipan, sum bæði hóskar betur til verandi viðurskipti, og sum slóðar fyri størri sjálvræði og sjálvsábyrgd.

Jóannes Eidesgaard segði eisini, at heimastýrslógin alla tíðina hevur verið eitt

innanhýsis stríðsmál og hevur elvt til ávísa spjading í fólkinum. Flokkurin ynsk-ir tí, at tað verður, um ikki full semja, so í hvussu so er ein breið semja um ta skipan, sum vit føroyingar vilja hava.

Semja um loysnina

– Vit mugu lýsa, hvat tað er, vit ynskja, og hvat vit klára, og hvat vit velja. Tað eru vit føroyingar, sum skulu taka hesa støðu, og tað eru vit, sum skulu taka ábyrgdina.

Jóannes Eidesgaard heldur, at við tí støðu, sum Tjóðveldisflokkurin hevur, har hann fer so langt, at eingin fylgir honum, og við tí støðu, sum Sambandsflokkurin hevur, har einki skal henda, og heldur eingin fylgir teimum, ber til at siga, at hesir báðir flokkar eru eins goðir garantar fyri, at einki hendir á sjálvstýrsléið.

– Tí verður tað enn einaferð neyðugt hjá Javnaðarflokkinum at koma við uppskoti, sum ein føroyskur meiriluti kann semjast um, um tað ber til at fáa eina semju, segði hann.

– Vit mugu ikki endurtaka støðuna frá 40' unum, tá føroyingar fóru til samráðingar

Jóannes Eidesgaard: – Tað hevur stóran týdning, at breið semja verður um loysninga

uttan at hava funnið eina føroyska semju. Vit mugu hava eitt føroyskt útspel, tí vit kunnu ikki rokna við at verða tiknir í álvara, um vit ikki vita, hvat tað er, sum vit vilja.

Eisini mugu vit rokna við, at tað verða føroysku ynskini, sum koma at seta dám á eina nýggja skipan.

Um innihaldið í eina sjálvstýrslóg, segði Jóannes Eidesgaard, at hon skal fyriskipa:

– at Føroyar eru eitt sjálvstøðugt land

– at so leingi ikki annað er fyriskipað eftir reglunum í hesi lóg eru Føroyar í ríkisfelagsskapi við Danmark

– at føroyskt lóggávuveld og føroysk fyrising hevur alt málsmál, sum ikki eru felagsmál

– at felagsmál eru tey mál, sum ikki undir heimastýrslóginu eru tikið yvir sum sermál, og sum ikki seinni sambært føroyskar lóg eru tikið undir fullt føroyskt málsmál

– at aðrenn ein lóg í felagsmálum kann setast í gildi í Føroyum, skal hon verða samtykt á Føroya Løgtingi við somu mannagongd, sum eru galdandi fyri aðrar lógir

– at reglur um føroyskan heimarætt verða settar

– at reglur verða gjørdar um, hvussu farast skal fram, um vit ynskja at fara burtur úr ríkisfelagsskapinum

Reisa aftur uppskoti um stjórnmalanevnd
Jóannes Eidesgaard segði, at høvuðsmunurin millum

hesa lóg og galdandi skipan m. a. er:

– at tað verður ikki avmarkað, hvørji mál kunnu gerast sermál

– at orðið »heimastýri« skal burtur

– at reglan um, at vit skulu hava fólkatingsumboð verður umhugsad. Hetta stendur annars í donsku grundlógini. Men tá felagslógir kortini ikki kunnu setast í gildi í Føroyum uttan at verða samtyktar av Løgtinginum, verður tað, sum fer fram á Fólkatíngi, einans donsk sermál

– at lógir rætt og slætt eita lógir og ikki lögtingslógir

– at lógin ásetur, at vit eru í ríkisfelagsskapi við Danmark til vit taka aðra avgerð og skal eisini innihalda greiða reglur um, hvussu tilfik avgerð skal takast.

Jóannes Eidesgaard segði, at samtykkja vit eina tilfika lóg, sum frammanfyri nevnt, kunnu vit ikki einvíst seta hana í verk. Hann segði eisini, at neyðug er at fáa eina avtalu við danir, og at tað verður uttan iva eisini neyðugt hjá donum at fremja grundlógarbroyting.

– Tí hevur tað alstóran týdning, at tað er alt ella so at siga alt Løgtingið, sum stendur aftanfyrir, so vit ikki undir samráðingunum eisini fáa eitt innanhýsisstríð.

– Javnaðarflokkurin fer tí enn einaferð at royna at fáa sett eina stjórnmalanevnd, segði Jóannes Eidesgaard.

Umboð úr Eysturoyar Javnaðarfelag